

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА І СВІТ: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Безгін

Олексій Ігорович

кандидат мистецтвознавства,
академік НАМ України, професор,
ректор КНУ театру,
кіно і телебачення
ім. І. К. Карпенка-Карого,
старший науковий співробітник
ІК НАМ України

Безгін

Алексей Игоревич

кандидат искусствоведения,
академик НАИ Украины,
профессор, ректор КНУ
театра, кино и телевидения
им. И. К. Карпенко-Карого,
старший научный сотрудник
ИК НАИ Украины

Bezghin

Oleksii

PhD in History of Arts, member
of the Academy of Art professor,
Rector of Kyiv National
I. K. Karpenko-Karyi University
of Theatre, Cinema and Television,
senior research fellow in Institute
of Culturology of NAA of Ukraine

Анотація. Уперше в культурологічній науці досліджено організаційні проблеми художньої культури, пов'язані з формуванням програм мистецької освіти для вищих навчальних закладів на підставі узагальнення зарубіжного досвіду. Комплексно досліджено типологічні критерії та принципи побудови програм з мистецької освіти та сформульовано висновки, які дозволять на якісно новому рівні здійснювати наближення їх до європейських стандартів. Досліджено методологію матеріальної підтримки культурних проєктів на підставі вивчення й узагальнення світового досвіду та аналізу діяльності в цьому напрямку культурних інституцій України. Простежено різні аспекти матеріального забезпечення діяльності мистецьких установ, розроблено конкретні пропозиції щодо формування та здійснення стратегії пошуку, накопичення і використання залучених коштів.

Ключові слова: менеджмент культури, заклади культури і мистецтва, культурна політика, мистецька освіта, Болонський процес, освітні та культурні реформи в Україні, матеріальна підтримка культури.

У підґрунті економічного прогресу розвинених країн лежить концепція розвитку людського потенціалу, що обумовлює потребу інвестицій у головну продуктивну силу — людину. У країнах Європи дедалі більшого розуміння здобуває підхід до культури як чинника, що сприяє розвитку національної ідентичності, добробуту громадян, зайнятості, відродження й сталого розвитку міського середовища та регіонів. Одним з пріоритетів стратегічного розвитку України визнано інтеграцію нашої держави в Європейське співтовариство. У перспективі Україна має узгодити та наблизити свої соціально-економічні інституції до стандартів країн ЄС та зробити їх відповідними загальноєвропейським вимогам. Важливими умовами цього є розвиток демократичного суспільства, громадянська освіченість, компетентність, виховання поваги до прав людини, професійна підготовленість, формування активної життєвої позиції. У зв'язку з цим культура і освіта стають стратегічним ресурсом соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства.

Культурну продукцію визнано особливим економічним товаром, який потребує законодавчих інструментів, спрямованих на вдосконалення системи підтримки культурного сектора. У кожній країні формується своя модель державного фінансування культури, адекватна національній системі міжбюджетних відносин та традиційним напрямкам державної підтримки

цієї сфери, але всі європейські країни розглядають сферу культури як важливий сектор національної економіки. Тому країни Європи у своїй культурній політиці обирають найбільш ефективні моделі обстоювання інтересів культурної сфери, які можуть бути використані в Україні.

Соціальні зміни, що відбуваються в Україні через процеси глобалізації, демократизації та ринкові перетворення, істотно вплинули на саме існування і функції художньої культури. Ці зміни дають імпульс розвитку культурної політики, законодавства, інфраструктури, появи нових сфер і видів культурної діяльності. Змінюються практики фінансування культури, управління культурними організаціями.

Соціокультурні та економічні перетворення суттєво вплинули на тематичне, змістовне й стиліське розширення меж художньої культури, зміцнення мистецької самостійності творчих колективів, активізували пошуки організаційних та економічних засобів удосконалення процесів створення духовних цінностей в сценічному, образотворчому, музичному та кінематографічному мистецтві.

Протягом останнього часу, як зазначається в працях вітчизняних і зарубіжних науковців [1–6; 9], особливо відчувається необхідність досліджень художньої культури як особливої системи соціальної діяльності, пов'язаної не тільки з мистецтвом як таким, а й з організацією діяльності творчих колективів, з виробництвом, збереженням і розповсюдженням мистецьких цінностей. Саме недослідженість організаційних питань художньої культури в сучасних ринкових умовах України обумовила **актуальність** наукового дослідження “Українська культура і світ: організаційні проблеми художньої культури”. Уперше у культурологічній науці здійснено науково-методична розробку організаційних проблем, пов'язаних із змінами, які переживає сфера культури в Україні. Як зазначав дослідник і організатор театральної справи І. Д. Безгін: “Організаційна проблематика колективної художньої творчості як складової частини знання про мистецтво полягає в тому, що завдання досліджень наповнюються особливим змістом у процесі сучасних соціоекономічних перетворень, передбачаючи удосконалення в єдиному комплексі художньої діяльності творчих колективів і організаційно-економічних засад їх функціонування в системі ринкових відносин” [1, 6].

Мета статті — привернути увагу до мало-вивчених аспектів управлінського досвіду європейських країн в мистецькій сфері, сучасного стану мистецької освіти, організації підготовки кадрів менеджерів для сфери культури, робота над якими велася у наступних напрямках:

- Культурна політика як стратегічний напрямок розвитку мистецької сфери в Україні;
- Сучасна мистецька освіта в Україні: типологічні критерії, аспекти підготовки театральних фахівців;
- Матеріальне забезпечення закладів культури та мистецтва в Україні: сучасний стан і проблеми галузі;
- Моделі кадрового забезпечення мистецької сфери.

Був застосований комплексний підхід на емпіричному та теоретичному рівнях, в якому задіяні методи спостереження, моделювання, аналізу, синтезу, порівняльний з використанням критеріїв світового досвіду, програмні розробки та програмний аналіз.

У розробці матеріалів за першим напрямком дослідження використано документально-статистичні дані, інформацію офіційних галузевих установ, архівні, історіографічні, культурологічні матеріали та матеріали звітів Європейської Програми оглядів національних культурних політик Ради культурної співпраці Ради Європи, Європейської культурної фундації та Німецького Фонду Маршалла, США (Програма зміцнення Трансатлантичного співробітництва).

Був зроблений огляд розвитку культурної політики в Україні та управлінського досвіду європейських країн в мистецькій сфері, який дозволяє проаналізувати успішність державних заходів підтримки культури, створення умов розвитку творчості, ефективного використання потенціалу приватного спонсорства та меценатства, забезпечення ефективності національної політики в цій галузі. Адже від визначення соціальної місії митця на сучасному етапі та міри, за котрою держава повинна впливати на ситуацію та регулювати процес виробництва й споживання творчої продукції, здебільшого залежить доля української культури, можливість збереження та розвитку національних традицій минулого.

Кардинальні зміни в економіці та суспільному устрої України створили сприятливі умови для роз-

виту мистецького ринку, який хоч і не є панацеєю, проте значною мірою може забезпечити повноцінне функціонування мистецтва. Зауважено, що саме ринок, з його одвічною орієнтованістю на отримання конкурентоспроможного кінцевого результату, може стати дієвим інструментом підвищення ефективності праці творчих колективів і закладів культури.

Як відомо, найважливішою функцією держави є визначення й уточнення пріоритетів національної культурної політики, яке ґрунтується на аналізі стану сфери культури й прогнозі її розвитку. Одним з таких пріоритетів повинен стати поступовий перехід від традиційної практики утримання закладів культури до практики підтримки творчих проєктів. Іншими словами, на зміну існуючому впродовж десятків років принципу поточного фінансування творчих колективів та організацій повинна прийти політика розділення каналів державного фінансування мистецтва: окремо на утримання та розвиток інфраструктури закладів мистецтва та окремо на реалізацію творчих програм і проєктів (програмно-цільовий підхід).

Так як культурна політика бачиться як сукупність науково обґрунтованих поглядів і заходів щодо всебічної соціокультурної модернізації суспільства, вона передбачає комплекс завдань щодо завчасного налагодження наукового і освітнього забезпечення цих принципів, враховуючи цілеспрямовану підготовку кадрів для кваліфікованого регулювання соціокультурних процесів завтрашнього дня.

Зауважено, що в умовах хронічного дефіциту державного бюджету принципових змін зазнали фінансово-економічні складові управління й планування установ культури, хоча основні напрямки місії організацій культури багато в чому залишаються в рамках консервативних уявлень. Очевидно, що в цій ситуації потрібен невідкладний перегляд сталих форм і методів управління, що потребує кваліфікованих менеджерів, здатних вирішувати сучасні проблеми галузі культури, відповідно — необхідні нові програми і методики навчання культурному менеджменту.

За другим напрямком дослідження було здійснено ґрунтовне дослідження маловивчених проблем вищої мистецької освіти на тлі культуротворчих процесів в Україні, організаційної підготовки управлінського персоналу для галузі культури і

мистецтва у відповідності до світових стандартів на підставі вимог Болонської декларації.

Було зроблено аналіз загальних тенденцій освітнього процесу, основних принципів модернізації мистецької освіти, впливу Болонського процесу. Перспективи розвитку сучасної освіти в дослідженні розглядаються в контексті багаторівневої міжнародної інтеграції, за якої ефективність мистецької освіти стає механізмом гуманітаризації суспільства. Життєво важливою стає проблема функціонування освіти в стані нестабільності знання, переглядається статус, легітимація та прагматика освіти, яскравим прикладом чого є впровадження у вітчизняну практику постулатів Болонської системи вищої освіти, яка із труднощами опановується вищими мистецькими закладами освіти в Україні.

У контексті європейського інтеграційного процесу розглянуто позитивний досвід мистецьких освітніх закладів. Простежуючи історію досить відомих українських навчально-творчих закладів, діяльність яких пов'язана з іменами талановитих митців-педагогів і видатних майстрів мистецтв на тлі історичних соціокультурних перетворень, розглянуто процеси та особливості підготовки фахівців для набуття національною освітою нових якісних і сутнісних ознак. Мистецька освіта — соціальне явище. Саме вона є основою духовного розвитку національної культури і є гарантом розвитку особистості через творчість. Структурно-функціональні зміни, що відбуваються в мистецьких освітніх закладах з метою подальшого розвитку мистецької педагогіки та виховання, покликані формувати та оновлювати знання і навички за допомогою сучасних засобів комунікації, креативних технологій і широкого міжнародного співробітництва.

Особливу увагу було звернуто на аналіз проблем престижу мистецьких професій і становлення ринку освітніх послуг. Визначено головні напрямки модернізації мистецької освіти. Зазначено, що з розвитком культурної інфраструктури зростає потреба у кваліфікованих менеджерах і, відповідно, у якісних програмах, які навчають майбутніх менеджерів. Постає необхідність вдосконалення освіти з менеджменту культури і культурної політики, перегляду існуючих та створення нових програм, які б відповідали сучасним потребам галузі та сприяли подальшому розвитку української культури як складової міжнародного культурного середовища.

На прикладі такої сфери культурної галузі, як театральне мистецтво, визначено типологію менеджерів установ культури та їх основні функції. З урахуванням європейського та українського досвіду розглянуто форми навчання, наведено методологію моделювання та розробки навчальних програм підготовки менеджерів культури. Наведено ключові фактори, які перешкоджають отриманню ними сучасної освіти [11; 14].

У роботі досліджено типологічні критерії та принципи побудови програм навчання, а також сформульовано висновки, що дозволяють на якісно новому рівні вдосконалювати навчальні процеси. Акцент було зроблено на аспектах підготовки театральних фахівців.

Дуже важливою частиною роботи є розробка прикладів програмного забезпечення мистецьких закладів освіти, де також проведено ретельну апробацію вказаних програм. Досвід підготовки менеджерів для сфери художньої культури у вітчизняних мистецьких навчальних закладах підказує, що, крім спеціальних практичних навичок, менеджер повинен мати художній смак, ерудицію, ґрунтовну загальноосвітню і культурну підготовку. Отже, для навчання студентів із цієї спеціалізації необхідні професійно орієнтовані теоретичні дисципліни культурологічного і мистецтвознавчого циклів за сучасною методологією. Тому узагальнення підходів до формування програм з мистецької освіти дозволяє на якісно новому рівні підійти до вирішення цієї проблеми, що переконливо доведено на прикладах розроблених програм, наведених працях, виданих за результатами роботи. Дослідники спираються на методологію комплексного системного підходу, звертаються до ряду методів, розроблених в культурології, мистецтвознавстві та суміжних галузях знань, що дозволило їм переконливо довести способи використання світового досвіду та вітчизняних напрацювань для удосконалення навчального процесу і переходу до світових стандартів мистецької освіти.

Моделювання програм враховує, що формування і розвиток спеціальних знань і навичок є основою для отримання університетського ступеня, водночас ця методологія наголошує на тому, що слід приділяти час і увагу розвитку загальних компетенцій або навичок, які можуть придатися не лише в суто фахових ситуаціях. Цей компонент стає дедалі важливішими для того, щоб у майбут-

ньому студенти могли відігравати активну роль у житті суспільства як громадяни і працівники.

Для професійної апробації нових методів і підходів до формування програм з мистецької освіти, зокрема програм підготовки управлінських кадрів для галузі культури і мистецтва, спільно з Київським національним університетом театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого було проведено серію семінарів, під час роботи яких вивчалися сучасні методики формування навчальних програм з менеджменту культури і мистецтва. Учасниками цих семінарів були представники професорсько-викладацького складу вищих мистецьких закладів освіти України, наукових установ, а також практики з числа керівної ланки підприємств виконавського мистецтва та закладів культури. Семінари відбулися за сприяння та підтримки Британської Ради в Україні, Посольства США в Україні, Швейцарської культурної програми у Південно-Східній Європі та ін. Розгляд питань на семінарах відбувався за такими напрямками: визначення структури і формування програми, змістовне наповнення програм, адміністрування.

У контексті європейського інтеграційного процесу України важливо враховувати позитивний організаційний досвід для набуття національною освітою нових якісних і сутнісних ознак. Цей досвід має допомагати Україні увійти в єдиний освітній простір, який створюється в Європі, не втрачаючи при цьому позитивних надбань національної освіти.

За напрямком дослідження “Матеріальне забезпечення закладів культури та мистецтва в Україні: сучасний стан і проблеми галузі” було зазначено, що на сучасному етапі розвитку суспільства одним з пріоритетних напрямів повинен стати розвиток практики державного замовлення творів і реалізація програм і проектів, що мають беззаперечну суспільну значущість або спрямовані на задоволення попиту в тих галузях і жанрах, до котрих ринок не має достатнього інтересу. Ця модель універсальна і може застосовуватися не тільки стосовно фізичних осіб-митців, а й творчих колективів різного рівня підпорядкування.

Що стосується фінансування поточної творчої діяльності державних і муніципальних творчих колективів, то в підґрунтя їх відносин із засновником повинен бути покладений договірний принцип. Наприклад, в договорі між засновником в особі мініс-

терства і керівником колективу чітко визначаються мета, завдання й напрямки творчої діяльності, кількісні та якісні показники її результативності, обов'язки засновника (фінансові, майнові тощо), а також відповідальність сторін за виконання договору, включаючи санкції і порядок відшкодування взаємного збитку. Це дозволить перейти від принципу патронату держави над закладами культури до встановлення партнерських відносин держави та творчого колективу із чітко визначеним переліком взаємних обов'язків.

Фінансування утримання інфраструктури творчої діяльності, такої як експлуатація і ремонт приміщень, комунальні платежі та інше, в цьому випадку може здійснюватися на інших принципах і засадах. Вочевидь, що взаємні обов'язки сторін в такому процесі будуть залежати від того, хто є власником будівлі чи споруди, або будуть визначатися умовами договору про користування об'єкту культури. За органами державної влади або місцевого самоврядування, безперечно, повинно зберігатися завдання створення гармонійного культурного простору та обов'язок забезпечення нормального функціонування об'єктів інфраструктури.

Хоча більша частина культурної інфраструктури в Україні перебуває зараз у державній або комунальній власності та фінансується з державного або місцевого бюджетів, фінансові можливості держави настільки обмежені, що це не може не позначитися на стані об'єктів культури. Саме складності з державним фінансуванням об'єктів культури зумовлюють необхідність всебічно вивчати історичний досвід вітчизняного меценатства і спонсорства, звертатися до певних зразків, моделей і методичних розробок, що успішно функціонують у сучасній зарубіжній практиці матеріального забезпечення творчих колективів, особливо у виконавському мистецтві, впроваджувати нові культуротворчі технології створення умов для художньої діяльності.

У дослідженні був зроблений аналітичний огляд світового досвіду розвитку спонсорства та суспільно значущого маркетингу добродійних ініціатив, розроблено методичні засади стратегічного управління позабюджетними ресурсами в закладах культури [13]. Адже відсутність досвіду закладів культури в залученні додаткового фінансування в ринкових умовах, обмежені обсяги бюджетного фінансування сфери художньої культури та нероз-

робленість недержавних механізмів матеріальної підтримки мистецьких колективів обумовили розвиток негативних тенденцій, що гальмують стабільне функціонування творчих закладів [10].

У дослідженні вказаних вище проблем автори проаналізували найбільш виразні та результативні аспекти становлення і розвитку зарубіжного та вітчизняного спонсорства, виявили найбільш суттєві й корисні для використання в сучасній мистецькій практиці. Дослідники визначили можливості пошуку й залучення коштів — тобто фандрейзингу — для підтримки діяльності творчих колективів, а також змоделивали варіанти й розробили рекомендації практичного застосування фандрейзингових важелів.

Треба наголосити, що дослідницька група плідно працювала у співдружності з науковцями США — професорами Дж. Річем, Ганною Бернадською (Іллінойський університет, Чикаго), професором А. Димніковою (С.-Петербурзька академія театрального мистецтва), кандидатом економічних наук Шековою Є. Л. (Вища школа менеджменту С.-Петербурзького державного університету) та ін., які поділилися своїми спостереженнями та пропозиціями.

У дослідженні проблеми залучення коштів для мистецтва було вивчено зарубіжний досвід таких країн, як США, Велика Британія, Франція та ін. Для вивчення проблеми залучення коштів на місцевому рівні та досвіду встановлення партнерських відносин між місцевими органами влади, недержавними установами та бізнесом була проведена скайп-конференція з представниками місцевих рад з питань культури і мистецтв (ОРАС) району Оак Парк, Чикаго, США. Цей захід було здійснено за підтримки Відділу преси, освіти та культури Посольства США у межах заходів культурної співпраці з Національною академією мистецтв України.

За напрямком дослідження “Моделі кадрового забезпечення мистецької сфери” досліджено питання якості вищої мистецької освіти, визначено сучасні потреби нових управлінських стратегій і кадрів для сфери культури, наведена типологія театральних менеджерів.

З огляду на потребу в навчанні та особливих уміннях, визначених критично важливими для управління та формування стратегії в галузі культури, дослідницький проект зосередився на підходах до навчання, які можна було б застосувати

в Україні. Було виокремлено три можливі форми навчання: вища академічна програма, короткострокові фахові програми для підвищення кваліфікації та інші форми, такі як стажування чи навчання на робочому місці. Слід зазначити, що театральний менеджмент, як і взагалі менеджмент у сфері культури, принципово відрізняється від промислового, тому що мета художника-творця і промислового виробництва — протилежні. Поняття художньої цінності й унікальності нероздільні. Чим оригінальніший творчий “продукт”, тим він дорожчий. Через великі фінансові видатки на створення творчої продукції та неможливість перекрити їх доходами, виконавське мистецтво завжди має природну збитковість [1]. Від умінь менеджера залучити додаткові кошти ззовні, методично вибудувати стратегію і шляхи пошуку коштів на утримання творчого колективу, залежить успішний розвиток усієї його діяльності.

У дослідженні із застосуванням методики Сайкса [15] на підґрунті “ідеальної моделі” фахових компетенцій менеджера культурної сфери або, за прийнятою у світі назвою, артменеджера, було проаналізовано і визначено потреби в рамках сучасного академічного дискурсу методик навчання артменеджменту, критеріїв оцінки отриманих знань.

Науково-дослідна робота “Українська культура і світ: організаційні проблеми художньої культури”

охопила своєю увагою найбільш актуальні аспекти вказаної проблематики, що, безперечно, буде корисне науковцям-культурологам, мистецтвознавцям, фахівцям з мистецької освіти. Результати роботи, узагальнені та викладені в друкованих працях за темою дослідження, дозволять розробити єдину методологію вирішення організаційних проблем у галузі культури і мистецтва. Варто сподіватися що методика створення навчальних програм буде застосована мистецькими вищими навчальними закладами так, як це було впроваджено в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого.

Конкурентоспроможність України на глобальному рівні залежить від її можливостей щодо розвитку економіки знань, запровадження інновацій, стимулювання творчих індустрій, створення і захисту інтелектуальної власності, розширення співпраці й контактів у сфері культури. Україна історично й культурно є важливою частиною Європи, невіддільним компонентом злагодженої мозаїки європейської культури. Тому фундаментальні теми наукових досліджень, такі як “Українська культура і світ: організаційні проблеми художньої культури” допомагають інтеграції української культури у світовий культурний простір та підвищенню ролі культури і мистецтва у формуванні та поширенні позитивного міжнародного іміджу України.

Література / References:

1. *Bezgin I. D.* Мистецтво і ринок: Нариси / I. D. Bezgin. – К.: ВВП “Компас”, 2005. – 544 с.
2. *Bezgin I. D.* Проблеми розвитку художньої свідомості в контексті нової культурної реальності / I. D. Bezgin, O. M. Semashko // Національний прогрес України: Сутність. Виміри. Перспективи. – К., 1993. – С. 93–99.
3. *Bezgin O. I.* Фахові особливості театральної освіти / O. I. Bezgin. – К.: “Освіта України”, 2013. – 292 с.
4. *Bezgin O. I.* Театральна педагогіка в системі університетської освіти / O. I. Bezgin // Проблеми театральної освіти в Україні / Академія мистецтв України, Інститут проблем сучасного мистецтва. – К.: ВВП “Компас”, 2003. – С. 29–33.
5. *Berger P.* Социальное конструирование реальности / Бергер П., Лукман Г. – М.: Медиум, 1995.
6. *Butchenko O.* Культурна політика: міжнародний досвід, теорія, практика / O. Butchenko // Артменеджмент. – № 1. – К., 2005. – С. 14.
7. *Volkov S. M.* Інституціоналізовані соціокультурні системи: регіональна специфіка та динаміка / Сергій Волков. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2010. – 248 с.
8. *Volkova E. V.* Произведение искусства в мире художественной культуры / Волкова Е. В. – М.: Искусство, 1988.
9. *Гриценко О. А.* Сучасний стан української культури / O. A. Grytchenko. – К., 1995.
10. *Кольбер Франсуа.* Мистецтво управління: введення нової дисципліни тисячоліття / Кольбер Франсуа // Arts Management. – 2000. – С. 4–13.
1. *Bezgin I. D.* Mystetstvo i rynok: Narysy / I. D. Bezgin. – K.: VVP “Kompas”, 2005. – 544 p.
2. *Bezgin I. D.* Problemy rozvytku hudozhnoi svidomosti v konteksti novoi hudozhnoi realnosti / I. D. Bezgin, O. M. Semashko // Naztsionalnyi progress Ukrainy: Sutnist. Vymiry. Perspektyvy. – K., 1993. – P. 93–99.
3. *Bezgin O. I.* Fahovi osoblyvosti teatralnoi osvity / O. I. Bezgin. – K.: “Osvita Ukrainy”, 2013. – 292 p.
4. *Bezgin O. I.* Teatralna pedagogika v systemi universytetskoï osvity / O. I. Bezgin // Problemy teatralnoi osvity v Ukraini / Akademia mystetech Ukrainy, Instytut problem sutchasnogo mystetchtva. – K.: VVP “Kompas”, 2003. – P. 29–33.
5. *Berger P.* Lukman G. Sotchialnoe konstruirovaniie realnosti. – M.: Medium, 1995.
6. *Butchenko O.* Kulturna polityka: mizhnarodnyi dosvid, teoria, praktyka / O. Butchenko // Artmenegement. – # 1. – K., 2005. – P. 14.
7. *Volkova E. V.* Proizvedenie iskusstva v mire hudozhestvennoi kultury. – M.: Iskusstvo, 1988.
8. *Volkov S. M.* Instytualizovani sotchiokulturni systemy: regionalna spetchyphika ta dynamika / S. M. Volkov. – K.: Instytut kulturologii NAM Ukrainy, 2010. – 248 p.
9. *Grytchenko O. A.* Sutchasnyi stan ukrainskoï kultury / O. A. Grytchenko. – K., 1995.
10. *Kolber Fransua.* Mystetchtvo upravlinnia: vvedennia novoi dystychplyny tysiatchelittia // Arts Management. – 2000. – P. 4–13.

11. Культурна політика та мистецька освіта: моделювання процесів / [Авт. колектив: Безгін О.І., Бернадська А.Є., Кочарян І.С., Успенська О.Ю.]. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2013. – 176 с. ISBN 978-966-2241-32-7.
12. *Lidstoun Джеральд*. Сучасні методики формування навчальних програм з менеджменту культури і мистецтв // *Лідстоун Джеральд* // Арт менеджмент: Все про мистецтво управління мистецтвом. – К., 2007. – № 1-2. – С. 9-12.
13. Матеріальна підтримка культурних проєктів: світовий досвід та можливості застосування в Україні / [Авт. колектив: Безгін О.І., Бернадська А.Є., Кочарян І.С., Успенська О.Ю.]. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2010. – 192 с. ISBN 978-966-2241-13-6.
14. Проблеми мистецької освіти: Типологічні критерії та науково-методична розробка програмного забезпечення / [Авт. колектив: Безгін О.І., Бернадська А.Є., Кочарян І.С., Успенська О.Ю.]. – К.: Інститут культурології НАМ України, 2008. – 340 с. ISBN 978-966-2241-03-07.
15. *Sikes M.* 2000. "Higher Education Training in Arts Administration: A Millennial and Metaphoric Reappraisal". *Journal of Arts Management, Law and Society*, Vol. 30, n° 2, p. 92–101.
16. *Suteu Corina*. Another brick in the wall. A critical review of cultural management education in Europe. – Amsterdam, Boekmanstudies, 2006.
11. Kulturerna polityka ta mystetchka osvita: modeluvannya protchesiv / [Avt. Kolektyv: Bezgin O.I., Bernadska A.E., Kotcharian I.S., Uspenska O.U.]. – K.: Instytut kulturologii NAM Ukrainy, 2013. – 176 p. – ISBN 978-966-2241-32-7.
12. *Lidstoun Gerald*. Sutchasni metodyky phormuvannya navchtalnyh program z menegmentu kultury i mystetchtv // *Artmanagement: Vse pro mystetchtvo upravlinnia mystetchtvom*. – K., 2007. – № 1-2. – P. 9–12.
13. Materialna pidtrymka kulturnyh proektiv: svitovyi dosvid ta mozhlyvosti zastosuvannya v Ukraini / [Avt. Kolektyv: Bezgin O.I., Bernadska A.E., Kotcharian I.S., Uspenska O.U.]. – K.: Instytut kulturologii NAM Ukrainy, 2010. – 192 p. ISBN 978-966-2241-13-6
14. Problemy mystetchkoi osvity: typologitchni kryterii ta naukovo-metodychna rozrobka programnogo zabezpechennia / [Avt. Kolektyv: Bezgin O.I., Bernadska A.E., Kotcharian I.S., Uspenska O.U.]. – K.: Instytut kulturologii NAM Ukrainy, 2008. – 340 p. ISBN 978-966-2241-03-07.
15. *Sikes M.* 2000. "Higher Education Training in Arts Administration: A Millennial and Metaphoric Reappraisal". *Journal of Arts Management, Law and Society*, Vol. 30, n° 2, p. 92 – 101.
16. *Suteu Corina*. Another brick in the wall. A critical review of cultural management education in Europe, Amsterdam, Boekmanstudies, 2006.

Безгин Алексей Игоревич

Украинская культура и мир: организационные проблемы художественной культуры в современном обществе

Аннотация. Впервые в культурологии исследованы организационные проблемы художественной культуры, связанные с формированием учебных программ для сферы культуры с учетом обобщения зарубежного опыта. Комплексно исследованы типологические критерии и принципы построения программ и сформулированы выводы, которые позволяют на качественно новом уровне приблизить их к европейским образовательным стандартам. Исследована методология материальной поддержки культурных проектов на основании анализа мирового опыта и деятельности в этом направлении учреждений культуры и искусства Украины. Исследованы различные аспекты материального обеспечения деятельности учреждений культуры, разработаны конкретные предложения по формированию и осуществлению стратегии поиска, накопления и использования привлеченных средств.

Ключевые слова: менеджмент культуры, учреждение культуры и искусства, культурная политика, образование в сфере культуры и искусств, Болонский процесс, реформы образования и культуры в Украине, материальная поддержка культуры.

Bezghin Oleksii

Ukrainian Culture and the World: Organizational Problems of Artistic Culture in Modern Society

Summary. Subject of scientific research devoted to the complex analysis of the artistic culture of organizational problems is related to the formation and development of arts education based on the generalization of global and domestic experience. A detailed study of the little-known aspects of the current state of education in the arts, the organization of training managers in accordance with international standards. Comprehensively researched typological criteria and principles of the programmes in this area and draw conclusions that will enable a whole new level approach to the approximation of arts education to the requirements of the Bologna system. Performed scientific work has practical significance to curriculum design in cultural management. It aims to familiarize Ukrainian educators with advanced methods of curriculum design, assist them in developing and improving their own curricula with regards to current social and economic situation in Ukraine, and the implications of the Bologna process. The attention is focused on aspects of the formation of programmes for arts management as a programme structure, content maintenance, the optimal ratio of theory and practice of management. This scientific work is intended for academicians, administrators and public officials, who are involved in culture and educational reforms in Ukraine. It is proved that the Ukrainian system of education in the arts is the actual development and implementation of quality standards at all levels, to improvement of the content of the fundamental and practical training based on innovative trends. Subject scope of the research covers the information of the empirical and theoretical nature. There is the research methodology of financial support for cultural projects on the study and generalization of the world experience and the analysis of activity in this area of cultural institutions of Ukraine. The methodological basis of the strategic management of outside funding resources in the cultural institutions were analyzed. Particular attention is paid to the development of management of cultural sphere in Ukraine and the preparation of specialists. Furthermore, as Ukrainian cultural policy evolves, cultural management must develop new skills to make it possible to advocate effectively for their interests in government. The results are published in the theme series of articles and a number of monographs.

Key words: management of culture, the cultural institutions, cultural policy, system of education in the arts, the Bologna process, educational and cultural reforms in Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 1.08.2016.